॥ नमो रत्नत्रयाय ॥

नेपाल बुधधर्म्म उद्धार संघया धर्म्मप्रचार पुस्तक माला

बुद्ध धर्म्म

—:⁕★⁕:—

बुद्धधर्म्म बुद्धशास्त्र बुद्धधर्मया वंशावली बुद्धचित्र-
विद्या नेपाले बुद्धधर्म बौद्धव्यपारा-
दि मूल मूलगु खंया पुथि

बुद्ध सम्वत् २४६६

वैशाषपुन्हि

प्रथम अङ्क

⁕⁕⁕⁕⁕⁕⁕⁕⁕⁕

लेखक व प्रकाशक
धर्म्म आदित्य धर्म्माचार्य्य
व्यवस्थापक बुद्धोपासक संघ
नेपाल

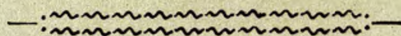
———

प्रकाश प्रति १०००]   [मूल ध्यवा ज्ञान

बैशाख पुन्हि खुन्हु

भगवान बुद्धया यात्रा

थुखुन्हुया ज्या

१ त्रिरत्न शरण अष्टशील कायेगु—वेला	६—६॥ सुथये
२ बुद्ध पूजा	६॥—७ थ्व०
३ बुद्ध स्तुति	७—७॥ थ्व०
४ ललित विस्तर प्रमुखं धर्म्म पुस्क पाठ	७॥—८॥ थ्व०
५ बुद्धप्रतिमा चैत्य विहारादि दर्शन	८॥—१०॥ थ्व०
६ स्वाध्याय पाठ प्रचार	१०॥—११ थ्व
७ भोजन	११—१२ थ्व०
८ भगवान बुद्ध यात्रा—मुना धर्म्ममंडप थ्यङ्क	
बुद्धयात्रा याना वनेगु	१२—२॥ न्हिने
मङ्गलसूत्र--बुद्धस्तुति	
९ धर्म्मचक्रप्रवर्त्तन सूत्र पाठ प्रचार	२॥—३॥ थ्व०
१० धर्मव्याख्यान	३॥—५॥ थ्व०
११ बुद्ध धर्म उद्धार संघ—भिक्षु उपासिका संघ	
निर्णय ज्यायाखें विचार	५॥-६॥ थ्व०

किण्डोल विहारया भगवान बुद्धया प्रतिमा

खवे नागार्जुन बोधि

बुद्ध सम्बत २४६६

बुद्ध धर्म्म

दं १] ——※ वैशाष पुन्हि ※—— [प्रति १

व्याक्कदान यावेसिन धर्म्मदान वियेगु उत्तम । धर्म्मपद । सछिछद म्वाना बुद्धधर्म्म मसीका च्वनेगुयावेसिन न्हिच्छिम्वाना बुद्धधर्म्मे च्वनेगू उत्तम । (महावस्तु अवदान) धर्म्ममसाक साछ्छदं म्वाना च्वनेगु यावेसिन धर्म्मसीका छन्हुजक म्वायेगु उत्तम । (थ्व)

मद्दिक सुराजुया ज्यायायेगु अमरयागु ज्याखः। अलसिजुयेगु सीगु थ्यें हे खः । धर्म्मपद । भिक्षु धर्मलुसङ्का धर्म्मेजक आराम खना धर्म्ममाततया जुलसा थ्वम्ह भिक्षुयाधम्माद्दाय जुयिमखु ।

(महावस्तु)

बुद्ध धर्म्म

नेपालया पुण्यभूमि गनजा सप्ततथागतपिं विज्याना धर्मप्रचार याना विज्यात अनथौं थ्व निर्वाण वनेगु व सुगति लायेगु बुद्धपिसं कनाव बिज्यावगु धर्म्मया प्रचार मदु शिक्षा मदु थुगु बुद्धधर्म्मानुसार खः थुगु बुद्धधर्म्मानुसार मखु धयागु मस्यु धर्म्मया नीति आचार विचारया खं मस्यु छुछुबुद्धधर्म्मावलम्बिपिसं शिल्पशास्त्र सयेकेसा गुगु गुगु कथं लोके जुलसां लोकलिसे हना थ्व बुद्धधर्मे च्वनेगु खः थुजोथुजोगु

मनुष्यमात्रयात मदयेकं मगागु मूलमूलगु खं मसिल। नेपाल देश भिक्षुभिक्षुण्युपासकोपासिकापिं दोलंदोः दु थुम्पित हे बुद्धधर्म्मं था भाला वियाथकल। बुद्धधर्म श्रद्धामदुपिं शीलेमच्वंपिं धर्म्मं चोनेमफुपिंत कनाथ विज्यावगु मखु परम गुम्ह गुम्ह बुद्धधर्मं श्रद्धा-दुम्हखः शीले च्वम्हख थ्वधर्मंचोनेफुम्ह खः उम्ह उम्ह ज्ञान व चरिया अनुसार उपासक उपासिका भिक्षुभिक्षुणि स्थविरस्थविरनि जुयि। पिनेःजक नामंजक पुजा क्रियायानां दुंने ज्यांये धर्म्मया तत्व मसिकुसे बुद्ध बचनानुसार मयास्यं भिक्षुभिक्षुणिया ज्या उपासकोपासिकाया ज्या मयासें गवल्ये धर्मच्वनिमखु। बुद्धधर्म रक्षायायगुज्या भिक्षु भिक्षुणि उपासक उपासिकापिंत हे कनाः बिज्यावगु खः अभिसं रक्षायायेमाः। अभिसं रक्षाजुयिगु उपाय मयातसा थवगु कुलधर्मया शास्त्रसीका उगु आचारे मचोनसा थ्व धर्मयात रक्षायाये फुम्ह देव-लोके मनुष्यलोके सुं मदु। नेपालया धर्मलेश गुलिदनि ऊलि तथा-गतया प्रभावं हें चोनाच्वङ्गु खः। भिक्षु भिक्षुण्युपासिकोपासिकापिसं बुद्धधर्मानुसार चरियाय च्वनाः रक्षाजुया च्वङ्ग मखु। गुखुन्हु निर्व्वाण जुया नमुचिमार वया शाक्यमुनि भगबानयात आ जा बुद्धजुयाः बिज्यात निर्व्वाण लायिम्ह जुल आ निर्वाण जुयाःबिज्याहुं धका धासेंलि भगबान बुद्धं लिसः बिल –हे मार। गुथायत थ्व बुद्धधर्म्मं च्वनीपिं भिक्षु भिक्षुणि उपासक उपासिका दयिमखु उथायत जि निर्व्वाण जु यिमखु। लोकयात थ्वहे भिक्षु भिक्षुणि उपासक उपासिका ज्याया अज्ञान व लोकाचारया नाले बुलाच्वंपिं त केनेत बुद्धधर्म या तत्व शास्त्र वंशावली बुद्धधर्म्मया खँ बिचार उपाय कनेत बुद्धधर्म्म वलम्बिपिनि कुलया आचारया खँ बिचार सञ्चार यायेगु बुद्धोपासकोपासिकापिन्त शिल्प बाणिज्यया लं केनेगू कनेगू बुद्धबचनदुगु ८४००० धर्मस्कन्ध धयागु सूत्र विनय अभिधर्म्मया खं प्रकाशयायत नेपाले च्वङ्गु धर्म्मसूत्र दक्को भाषान्तरयायेत नेपाले बुद्धधर्म्मोद्धारयाये गुज्या खं धायेत थ्व बुद्धधर्म लछि छको पुणि पङ्किं प्रकाश याये

तेना श्रद्धा दुपिं भिक्षुभिक्षुण्युपासकोपासिकापिं छम्ह छम्हसें छगु छगु प्रति कयाः बोना सम्यक रूपं विचार यानाः थमनं थहे शुद्धगु आचारे च्वनेमाल।

१००० प्रति कालसा थ्वया दछिया मूल नेपाल या टङ्का ३।७५ स्वो टङ्का व ७५ ग ध्यवा।५०० म्हसे जक कालसा ५ टङ्का जुयि। गुलि गुलि आपा कायिपिं दत उलि उलि छगु छगु प्रतिया पौनं बढ़े जुयि दछिया मूलनं पाः जुया वनि। आ थ्व प्रकाश यानागु बेलस १६ पौया प्रति याना ले ले प्रकाशयायगु मती तया दछिया नेपालया ३।७५ स्वटङ्का व ७५ ग ध्यबा मूतया। छगु प्रतिया ङाना मूः तया।

बुद्धसम्वत् २४६६ बैशाखपुन्हि प्रकाशक– धर्म्म आदित्य

बुद्धधर्म्म लछिलछिया पुथि दछियात कायेगु बिधिपौ।

सम्पादक –

बुद्ध धर्म्म।

सम्पादक भाजु –

छलपोलं प्रकाशयानागु बुद्धधर्म धयागु ले ले प्रकाश जुयिगु बुद्ध धर्मच्वंपिंत मावगु खं चायातवगु दु धर्मया पुथि धका धावगु ङना। थ्व बुद्धधर्म पुथि जितनं मालाच्वन। लछिया छगुप्रति जित छ्वयाहया बिज्याहुं। दछिया मूलटंका सों न्हेङागो ध्यवा (३।७५) थुकि नाप रजिष्टरीयाना छ्वया हयागु दु। थ्व थ्यङ्गुया पौ छोया हया विज्याहुं।

छलपोलया समधर्मयाम्ह

मिति – बुद्धसम्वत् २४६६

धर्म्मचक्र प्रवर्तन सूत्र

एवं मया श्रुतं एकस्मिन् समये भगवान् वाराणस्यां विहरति ऋषि वदने मृगदावे। तत्र भगवान् आयुष्मन्तान् पञ्चकान् भद्रवर्गीयान् आमन्त्रेसि भिक्षव इति भगवन् इति भिक्षु भगवन्तं प्रत्यश्रौषीत्॥ भगवां सानमेत दुवाच॥ द्वाविमौ भिक्षवः प्रव्रजितस्य अन्तौ। कतमौद्वौ। यश्चायं कामेषु कामसुखल्लिकानुयोगो ग्राम्यो प्राथूज्जनिको नालमार्यो नार्थ संहितो नायत्यां ब्रम्हचर्याय न निर्विदाय न विरागाय न निरोधाय न श्रामण्याय न संबोधाय न निर्वाणाय संवर्ततियश्चायं आत्मकिलमथानुयोगो दुःखो अनार्यो अनर्थसंहितो॥ इमौ भिक्षवः द्वौ प्रव्रजितस्य अन्तौ एते च भिक्षवो उभौ अन्तावनुपगम्य तथागतस्यायेस्मिन् धर्म विनये अनुसंबुद्धा चक्षुकरणीया उपसमाय संवतनिका निर्विदाय

अत्र बुद्धधर्मपुथि सीपिं:-

(१) नेपालः प्रवन्धक, बुद्धया उपसक संघ, व व्यपार
व्यवस्थापक बु० उ० संघ, नरदेवी टोल मञ्जुपत्तन।

(२) दर्जिलिङ्ग-- मानदास हर्षदास उपासक प्रधान्सकटेज।

(३) कलक्त्ता--उजेररत्न बुद्धरत्न साहु धर्ममान त्रिरत्नमान साहुया
कोठी ३८ लोअर चित्पुर रोड।
श्रीधर्म्मराजिक चैत्य विहार ४ ए, कालेज स्क्वायर

(४) बंबई --आजुरत्न शाक्यबौद्ध, ८३ किका स्ट्रीट, गुलरवाडी।

निर्विदाय -
विरागाय निरोधाय श्रामण्याय संबोधाय निर्वाणाय संवर्तति॥
कतमा सा भिक्षवः तथागतेनार्यस्मिं धर्मविनये मध्यमा प्रतिपदा अभिसंबुद्धा चक्षुकरणीया ज्ञानकरणीया उपसमसंवर्तनिका निर्विदाय विरागाय निरोधाय श्रामराग्राय संबोधाय निर्वाणाय संवर्तति॥ यमिदमार्य्योष्टङ्गिका सय्यथीदं सम्यगदृष्टिः सम्यक्संकल्पः सम्यग्व्यायामः सम्यक्कर्मन्तो सम्यगाजीवः सम्यग्वाक् सम्यक्स्मृतिः सम्यक्समाधिरियं सा भिक्षवः तथागतेनार्यास्मिं धर्मविनये मध्यमा प्रतिपदा अभिसंबुद्धा चक्षुकरणीया उपसमसंवर्तनिका निर्विदाय विरागाय निरोधाय श्रामरायाय संबोधाय निर्वाणाय संवर्तति॥

चत्वारि खलु पुनरिमानि भिक्षवो आर्यसत्यानि। कतमानि चत्वारि। सय्यथीदं दुःखम् आर्य्यसत्यंदुःखसमुदयो आर्यसत्य दुःखनिरोधं आर्यसत्यं दुःखनिरोधगामिनी प्रतिपदायसत्यं॥तत्र भिक्षवः कतमं दुःखं आयसत्यं॥ तद्यथा॥ जातिःदुःखं जरादुःखं व्याधिदुःखं मरणंदुःखं अप्रियसंप्रयोगंदुःखं प्रियविप्रयोगं दुःखंयंमीच्छन्तो पर्येषन्तो न लभति तंपि दुःखं रूपं दुःखं वेदना दुःखा संज्ञादुखाः संस्कारा दुःखा विज्ञानं दुःखं संक्षिप्तेन पंचोपादानस्कंधा दुःखा। इदं भिक्षवः दुःखमार्यसत्यं॥ तत्र कतमो दुःखसमुदयो आर्यसत्यं। यायं तृष्णा पौनर्भव। नन्दीरागसहगता तत्रतत्राभिनन्दिनी अयं भिक्षवो दुःखं समुदयो आर्यसत्यं॥ तत्र कतमो दुःख निरोधो आर्यसत्यो। यो एतस्यैव तृष्णाय नन्दीरागसहगताय तत्रतत्राभिनन्दिनीये अशेषक्षयो विरागो निरोधो त्यागो प्रहाणो प्रतिनिःसर्गो अयंभिक्षवो दुःखनिरोधो आर्यसत्यः॥ तत्र कतमा दुःखनिरोधगामिनी प्रतिपदार्यसत्यः। एषैव आर्याष्टाङ्गो मार्गो। तद्यथा सम्यग्दृष्टिः सम्यक्संकल्पः सम्यग्वाचा सम्यक्कर्मान्तः सम्यगाजीवः सम्यग्व्यायामः सम्यक्स्मृतिः सम्यक्समाधिः इयं भिक्षवः दुःखनिरोधगामिनी प्रतिपदार्यसत्यं॥

इदं दुःखमिति भिक्षवः पूर्वे अननुश्रुतेहि धर्मेहि योनिसो मनसिकारा ज्ञानं उदपासि चक्षुरुदपासि विद्याउदपासि बुद्धि उदपासि

भूरिरुदपासि प्रज्ञा उपादसि आलोकं प्रादुरभूर्षि ॥ अयं दुःख समुदयो ति इदं भिक्षवो पूर्वे अननुश्रुतेहि धर्मेहि योनिशो मनसिकारात् ज्ञानमुदपासि विद्या उदपासि बुद्धिरुदपासि भूरिरुदपासि मेधा उदपासि प्रज्ञा उदपासि आलोकं प्रादुरभूषि॥ अयं दुःखनिरोधो तिमे भिक्षवः पूर्वे अननुश्रुतोहि धर्मेहि योनिशो मनःसिकारात ज्ञानमुदपासि चक्षुरुदपासि विद्यारुदपासि बुद्धिरुदपासि भूरिरुदपासि मेधा उदपासि प्रज्ञा उदपासि आलोको प्रादुरभूषि ॥

इयं च दुःखनिरोधगामिनी प्रतिपदा इतिमे भिक्षवा पूर्वे अननुश्रुतेहि धर्महि योनिशो मनसिकारात् ज्ञानं उदपासि यावदालोको प्रादुरभूषि ॥ तं खलु पुनरिमं दुःखम्मर्थसत्यं परिज्ञेयं तिमे भिक्षवः पूर्वे अननुश्रुतेहि धर्मेहि योनिशो मनसिकारात् ज्ञानमुदपासि यावदालोको प्रादुरभूषि ॥ तेन खलु पुनरयं दुःखसमुदयो आर्यसत्यो प्रहातव्योतिमे भिक्षवः पूर्वे अननुश्रुतेहि धर्महि योनिशो मनसिकारात् ज्ञान मुदपासि यावदालोकं प्रादुरभूषि। अथखलु पुनरइयं दुःखनिरोधो आर्यसत्यो साक्षीकृतो भिक्षवः पूर्वे अननुश्रुतेहि धर्मेहि योनिशो मनसिकारा ज्ञानमुदपासि यावदालोको प्रादुरभूषि॥ सा खलु पुनरियं दुःखनिरोधगामिनी प्रतिपदार्य सत्या भाविता मे भिक्षवः पूर्वे अननुश्रुतेहि धर्मेहि योनिशो मनासकारा ज्ञानमुदपासि यावदालोकं प्रादुरभूषि ॥

यावच्चाहं भिक्षवः इमानि चत्वार्यार्यसत्यानि एवं त्रिपरिवर्तं द्वादशाकारं यथाभूतं सम्यक्प्रज्ञया नाभ्यज्ञासिषं न तावदहं अनुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिसंबुद्धो प्रतिजानेहं नापि ताव मे ज्ञानं उदपासि अकोप्या न मे चेतोमुक्तिः साक्षीकृता। यतो अहं भिक्षवः इमानि चत्वार्यार्यसत्यानि एवं त्रिपरिवर्तं द्वादशाकारं तथाभूतं सम्यक्प्रज्ञया अभ्यज्ञासिषं अथाहं अनुत्तरां सम्यक्संबोधिंमभिसंबुद्धोति प्रजानामि ज्ञानं च मे अकोप्या चमे चेतोविमुक्तिः प्रज्ञाविमुक्तिः साक्षीकृता ॥

इदमवोचद्भगवां वाराणस्यां विहरन्तो ऋषिवदने मृगदावे इमस्मिं

च पुनः व्याकरणे आयुष्मतो अज्ञातकौण्डिन्यस्य विरजं विगतमलं धर्मेषु धर्मचक्षुर्विशुद्धं।

इति महावस्तु अवदानोउद्धृतं संक्षिप्तं धर्म्मचक्रप्रवर्तन सूत्रं समाप्तं।

धर्मचक्र प्रवर्त्तन सूत्र

——०।०।०——

धर्म्मया चक्र ह्यिकुवगु सूत्र

जि थथेधका ङना। छगु समये भगवान् ऋषिपत्तन मृगदावे विज्यानाच्वन। अन भगवानं आयुष्मान्पिं ङाम्ह भद्रवर्गया ब्राम्हणपिं सताव विज्यात। हे भिक्षुपिं। भगवान् धका भिक्षुपिसं लिसबिल। भगवानं आनन्दं थ्व (खं) आज्ञादयेकल ॥ हे भिक्षुपिं प्रवज्याकावम्हसिया ङिगु अन्तगु खंदु। छुछु ङिगु। थ्वकामे (रसे) भुले जुयेगु खः। थ्व कोह्यङ्गु अज्ञानि लोकयागु संसारयागु ज्ञानिपिसं सीकेमज्युवगु सारमदुगु स्यांङ्गु। थुगु चरियां न ब्रम्हचर्या (पालन) न दुःखमदयेकेत न रागमदयेकेत न (दुःख) निरोधयायेत न भिक्षु चर्य्यायात न सम्बोधि (ज्ञाग) लायेत न निर्व्वाणलायेत ज्युवगु खः थ्व (अन्त) हाकन थवगुम्हयात शास्तियायेगु (सन्यासि तपस्या) खः गुगुजा दुःखजुयिगु ज्ञानिपिसं यायेमज्युगु अकिसन घातजुयिगु खः। हे भिक्षुपिं थ्व ङिगु अतिगु (चरिया) दु। थ्व अतिगुज्या ङिगुलिं ताताव हे भिक्षुपिं तथागतं मध्यमगु मार्ग लुयेके धुङ्कल, थ्व आर्य्य धम्मया विनय (लं) परमार्थज्ञान खनेदयिगु प्रज्ञा जुलसांबोधि (ज्ञान) दयेकिगुहाकन मनया शान्ति जुयिकेत दुःखमदयेकेत रागमदयेकेत दुःख निरोधयायेत भिक्षुचरियायत सम्बोधि (ज्ञान) यात निर्वाणयात ज्युवगु खः। हे भिक्षुपिं तथागतं थ्व आर्य्यधर्म्मया विनये मध्यमगु मार्ग लुयेकाः विज्यावगु छुछुखः गुगुजा परमार्थज्ञान खनेदयिगु सम्बोधि (ज्ञान) दयावयिगु मनया शान्तिजुयिगु दुःखमजुयिगु रागमदयिगु

दुःख निरोधजुयिगु भिक्षुचरिया (पुरे) जुयिगु बोधिलायिगु निर्व्वाण जुयेकिगु खः ॥ सम्यक विचार सम्यक सङ्कल्प सम्यक व्यायाम (उद्योग) सम्यक कर्मान्त (ज्या) सम्यक् (आजीव) जीविका सम्यक वचन सम्यक स्मृति (स्मरण) सम्यकसमाधि थुपिंच्यागु अङ्ग (भाग) दुगु अनुत्तरगु (आर्य्य) मार्ग खः हेभिक्षुपिं परमार्थ ज्ञान खनेदयिगु अनुत्तर-ज्ञान दयवयिगु मनया शान्ति जुयिगु दुःखमजुयिगु रागमदयिगु दुःख-निरोध जुयिगु भिक्षुचरिया (पुरे) जुयिगु बोधिलायिगु निर्व्वाण जूयिकगु तथागतंलुयेका विज्यावगुथ्व आयधर्म्म विनयया मध्यमगु मार्ग खः ।

थाथ्येन हाकन हे भिक्षुपिं चतुरार्य्यसत्य धयागु थुपिं प्यङ्गु थाथ्यंयागु सत्य छुछुप्यङ्गु ।

चतुरार्य्य सत्य

दुःख आर्यसत्य दुःखयाउत्पत्ति आर्यसत्य दुःखनिरोध आर्य्य-सत्य दुःखनिरोधजुयिगु मार्ग आर्य्यसत्य खः ।

हेभिक्षुपिं अकि मूलगु धाथेंजुयाच्वङ्गु सत्य (आर्य्यसत्य) दुःख छुछु । जन्म दुःख ज्याथया बयस (जरा) दुःख लोच (रोग) दुःख काल [मरण] दुःख मयम्ह्लिसे हनेगु दुःख यवम्ह्लिसे बायेगु दुःख फ्रिसं मतितयागु मदयिगु दुःख । रूप दुःख मनया भाव वेदना दुःख नास [संज्ञा] दुःख दयेकुवगु दयावयाच्वङ्गु [संस्कार] दुःख मनया विचार [विज्ञान] दुःख सक्षेपं धालसा पञ्चतत्व [उपादानस्कन्ध] हे दुःख हे भिक्षुपिं थ्व दुःख धाथें जुयाच्वङ्गु [आर्य्यसत्य] खः । अकि दुःख उत्पत्ति [अर्थ दुःख गनंवल] आर्य्यसत्य छुछु । कामव सुखंयाना अन जुलसां थनजूलसां सुखलायिगु पुनर्जन्म [हाकन हाकन जन्म जुयिकिगु गुगु तृष्णा खः व थ्व स्वता प्रकारयागु दू कामतृष्णा भोगयायेगु तृष्णा सदानं म्वानाच्वनेगु तृष्णा विभव तृष्णा मदयेका च्वनेगुतृष्णा थुकिया ख सप्त त्रिंशत्बोधि अर्थ ३७ गु बोधिधर्म्म या खें कनावङ्गुदु ।

अनलि दुःखनिरोधजुयिगु आर्य्यसत्य दु थ्व काम व सुखंयाना अनजुलसां सुखलायिगु पुनर्जन्म जुयिकिगु तृष्णा मदयेकेगु ब्यावको तोतेगु तृष्णा मयायेगु तृष्णायाकें वायेगु मोचकेगु हाकन तृष्णा मवीमलुयेकेगु थ्व हे भिक्षुपिं दुःख सम्बरयायेगु [दुःख निरोध] आर्य्यसत्य खः ।

अनंलि दुःख निरोध जुयिगु मार्ग आर्यसत्य दु । थ्व हे आर्या-ष्टाङ्ग मार्ग च्यागुअङ्गदुगुमार्ग खः । थ्व गथेधालसा सम्यक विचार सम्यक सङ्कल्प सम्यकवचन सम्यक् ज्या सम्यक उद्योग सम्यक जीविक सम्यक स्मरण सम्यक समाधि । थ्वहे भिक्षुपिं दुःखनिरोध न्हापा गचल्यें हे मङ्नागुथ्व दुःख धयागु सत्य मविलुयावल मनंखनेदयावल प्रज्ञा दयावल बुद्धिवल बांलाकबोधजुयावल प्रज्ञा दयावल ज्ञान दयावल ॥

थ्व दुःखया हेतुखः धयागु न्हापागचल्यें हे मङ्नागु सत्य०००००००

थ्व दुःखया निरोधखः अ० थ्व०००००

थ्व दुःख निरोध जुयिगु मार्ग खः धयागु अ० अ०

हाकन हे भिक्षुपिं थ्व दुःख आर्यसत्य गुगुजा न्हापा ङ्हेमङ्नानिगु धर्म खः वहे सीकेमा धका ध्यानयाना स्वसेलि थ्व ज्ञान दयावल उथाय तिनि जिगु मिखा चक्कन ।

हाकन हे भिक्षुपिं थ्व दुःखया उत्पत्ति अ०

मदयेकेमा धका अथे०

हाकन हे भिक्षुपिं थ्व दुःखया निरोध अ० ज्यां हे यायेमा अ०

हाकन हे भिक्षुपिं थ्व दुःख निरोध जुयिगु मार्ग अ०

भावयाना अ०

हे भिक्षुपिं गुथायतः थुपिं प्यङ्गु आर्य्यसत्य अकिसन थ्व स्वङ्गु परि-वर्त्त व झिङ्गु निदान सहित जुवगु ज्ञान [यथाभूत] पुरेजुयिक मला-तः उथायतः जिं अनुत्तर सम्यक्सम्बुध्दपद लात धका जिं धायेमफुः जित ज्ञानन मव चेतनायाकें मुक्ति लायेनं मफुः ।

परमगुगुवेलानिसें थुपिं प्यङ्गु आर्यसत्य अकिसन स्वङ्गु परिवर्त्त व भिंङ्गु निदान सहित सम्पूर्ण ज्ञान जित सम्यकरूपं बोधजुल उगुवेलां निसें जि अनुत्तरसम्यकसम्बुद्धजुल धका जिंसिल जित ज्ञाननं दयावल चेतनायाकें मुक्ति थिरजुल प्रज्ञा भावना जितलात। [थ्व जिगु दकसि-वेलिपायागु जन्म जुल हाकन मेगु जन्म कायेम्वाल]

थथेधका भगवानं वाराणसी ऋषिपतन मृगदावस आज्ञादयेका विज्यात। थुगु खं उपदेशविसेंलि अज्ञातकौण्डिण्यया रागद्वेषशून्य पापचित्त व्याक्क फुनाव धर्मे धर्मचक्षु निर्मल जुल। भगधानया वचन ङना ङाम्ह भद्रवर्गया भिक्षुपिसं हर्षनाद यात।

महावस्तु अवदानं लिकयागु थुलि संक्षेपगु धर्म्मचक्र प्रवर्त्तन सूत्र जुल॥

वैशाख पुर्णिया महिमा

नेपालदेश जम्बुद्वीपे मूलगु पुण्यभूमि।

नेपालदेश जम्बुद्वीपया छगु मूलगु पुण्यभूमि खः थन सत्ययुगे विपश्वी, शिखि, विश्वभू, क्रकुच्छन्द, काश्यप व शाक्यमुनि प्रमुखं न्हेम्ह बुद्धपिं थवथवगु धर्मपर्य्यायस अपालं शिष्यपिं बोना थन बिज्या-वगुदु। थन असंख्यसमय न्ह्यो चीनदेशया बोधिसत्व मञ्जुश्री थ्व नाग-पुखु जुयाच्वङ्गु भूमियात लिपा असंख्य प्राणिपिनि हितया नीतिं बुद्ध-शासनबढेयायेयानीतिं देवमनुष्यया हितयायेया नीतिं थवगु बोधिस-त्वबल व पराक्रमया उद्योगं नागयात नागह्रद दयेका लक् व्याक्कोपित-छव्या थन देवमनुषया बास यायेगु थाय दयेका विज्यात। व्याक्क तथागतपिसं लिपा अतिपुण्यगु भूमि जुयितिनि धका कनाः मङ्गलयाना विज्यावगु नेपालदेश थ्व। थौं परियन्त भिंगु देशया दाजुकिजा पिसं नियमं पालनयानातवगु अर्थ धर्मरक्षा जुयाच्वङ्गु थाय धका थवगु देशया आदिगु कीर्ति लुमङ्का थ्व कीर्ति अनुसार भिङगु चरियायच्वनेगु उद्योगयाना च्वम्पि दनि। बृहद स्वयम्भूपुराणे च्वयावङ्गुदु। थ्व देश

'यथा चीनदेशेऽस्ति तथा नेपाल मण्डले' अर्थ गथे चीनदेश खः अथे हे नेपालमण्डल खः। व्याक्को तथागतपिं बिज्यावगु च्वापुगु अर्थ हिमा-लयं चाहुयेकातवगु अतितानोगुनं मखु अति चिकुगु नं मखुगु अन्नव-स्तुनं पुरेजुवगु अति बाँलागु ज्ञानिगुणिपिसं बासयाये योग्यगु खः।

नेपालदेशया आदिगु धर्म्म बुद्धधर्म्म

नेपलया वंशावली व बृहत्स्वयम्भूपुराणे चोया तवगु प्रमाणं निश्चयनं खनेदु नेपालदेशय सत्ययुगंनिसें छगुजक धर्म्म बुद्धधर्म्म खः। भगवान बुद्ध शाक्यमुनि नेपाल देशे विज्यावगु बेलस मैत्रेय बोधिस त्वयात थथेधकाः आज्ञादयेका विज्यात।

मानवाश्च ब्रम्हक्षत्रिय वैश्यजाः।
शूद्रादयो ऽन्यलोकाश्च सदा बौद्धं प्रपूजितम्॥ १॥
सदा बौद्धं प्रपूज्यात्र स्वयंभोश्च प्रभावतः।
लोकनाथ प्रभावाच्च सुभिक्षं च भविष्यति॥ २॥
पुनरपि श्रृणु मैत्रेय असौ नेपाल वृत्तिकम्।
भूते दार्घ वर्तमाने बौद्ध धर्मञ्च केवलम्॥ ३॥
अनेकेर्जन सङ्कीर्णं भिक्षू भिक्षुण्युपासकैः।
बोधिसत्त्वैः महासत्वैः वासितं तत्र सर्व्वदा॥ ४॥
यस्मिं स्वयंभू रूपन्ना द्विशेषैरत्र मण्डले।
अद्यास्मिनपि काले च केवलं बुद्धधर्मकृत्॥ ५॥

अर्थ— ब्राम्हण क्षत्रिय वैश्य शूद्र प्रमुखं हाकनं मेमेपिं मनुष्य नं बुद्धयात सदांनं पुजा यानाः वयाः च्वङ्गुदु॥ १॥ सदांनं बुद्धयात पुजा यानाः हाकन स्वयम्भू (भगवान्) या प्रभावं (आर्य्यावलोकितेश्वर) लोकनाथया करुणानं सुकाल जुयाच्वनि ॥२॥ हाकन हे मैत्रेय थ्वनेपाल भूमिस न्हापा लिपा आनं छगुजक बुद्ध धर्म्म खः॥ ३॥ अन सदानं अनेक प्रजापिंजक दुगुबोधिसत्व महासत्व भिक्षु-भिक्षुणी उपासकपिसं वासयाना च्वङ्गु खः॥४॥ थ्व (नेपाल) मण्डले गनङा बिशेषयाना स्व-

य भू (भगवान्) उत्पन्न जुल थौंया दिन पर्य्यन्त थुगुकाले बुद्धधर्म्म जुयाच्वङ्गु खः ॥४॥वृ० स्व० पु० ८ गुगु खण्ड पौ (४६६)

वृहत्स्वयम्भूपुराण गनजा १२०० द ति न्हयो चोगु खः अकिं प्रमाण दु नेपालदेशे बुद्धधर्म्म छगुजक जुयाच्वन। निश्चयन नेपालया वंशावलीं खनेदु विपश्वि शिखि विश्वभू प्रमूखं धर्म्मया वंशावलीस नांदना च्वंपिं ७ म्ह बुद्ध नेपाल बिज्याबगु वेलस वसपोलपिसं थवथवपिं शिष्यपिं भिक्षुभिक्षुणुपासकोपासिकापिं थन तोता थका बिज्यात। भद्रकल्पया सत्ययुगे विपश्विः तथागत नेपाल विज्याबगु वेलाय शाक्यमुनि बुद्ध जुयिम्ह उगुवेलाय सत्यधर्म धयाम्ह बोधिसत्व जुया थ्वसपोल लिसेलिसे बिज्यात। थुगु वेलाय नेपाले बुद्धधर्म स्वङ्गु आचारे चोंगा धर्मपालन यायेगु चलन जुयाच्वन।

कैश्चिन्निक्लेशिंतात्मानो भवसञ्चार निस्पृहाः।

श्रावकबोधिमासाद्य बभूवुर्ब्रतचारिणः॥ १ ॥

कैश्चिच्च निर्म्मतात्मानो संसारविरताशया।

प्रत्येकं बोधिमासाद्य सुनिर्वृत्ति समाययुः॥ २ ॥

कैश्चिसम्बोधिंचित्तञ्चप्राप्य सद्धधर्म्मलालसा।

बोधिचर्य्याव्रतं धृत्वा समाचरे जगद्धिते॥ ३ ॥

अर्थ—गुलिंगुलिं दुःख थुजोथुजोगु क्लेश मदुपिं जुयाव लोकाचार तृष्णा मयासें श्रावकयानया ज्ञान धालसां भिक्षुचर्य्याया विनय लानावव म्हचारीजुयावच्वन॥ १ ॥ गुलिंगुलिं माया काम थुजोथुजोगु मलयकें थवत शुद्धियानाव संसारे भुलेजुयिगु मतिमतसे प्रत्येकबुद्धया धर्म्म कयाव निर्वाण लानाबन॥ २ ॥ गुलिगुलिं अनुत्तरधर्म्म लायेत हाकन लोकयात उद्धारयायेत सम्यक् सम्बोधिज्ञान धालसां महायानया ज्ञान लानाव बोधि चर्यास च्वनेगु व्रत कयावच्वन॥ ३ ॥ (वृ० स्व० पु ७ पौ ४३)

शिखितथागतया धर्मपर्य्यायस बुद्धधर्म।

थ्वहे भद्रकल्पे शिखितथागत सम्यकसम्बुद्ध जुयाः विज्याबगु बेलस शाक्यमुनि बुद्धक्षमराज बोधिसत्व जुयाजन्मजुल। थ्वसपोलं शिखिभगवानयात चीवरवसः भिक्षापात्र वासलासा थूजोथूजोगु भिक्षुसामग्री हाकन अनेनेगु पुजावःतुसहित पुजायात। शिखि भगवानं धर्म्ममण्डपे धर्म्मोपदेश व्युवगुवेलनं बोधिसत्वं भिक्षुभिक्षुण्युपासकोपासिकापिंत हे बिल। प्रमाण

तदा च भिक्षवः सर्वे श्रावका व्रतचारिणः।

भिक्षुण्यो व्रतिनः सर्वे उपाशका उपाशिकाः॥

अर्थ – थुगु (धर्मोपदेशव्युवगु) वेलाय व्याक्कों श्रावकयानयापिं ब्रम्हचारिपिं भिक्षुपिं भिक्षुणीपि (सम्बोधियानया) व्रतेचोपिं उपासकपिं उपासिकापिं॥

थ्वहे भद्रकल्पे विश्वम्भू बुद्धजुवगु वेलाय बुद्ध शाक्यमुनि पर्वताख्य धर्म्म धयाम्ह बोधिसत्व जुयाच्वन। थुगु बेलायनं बोधिसत्व भिक्षुभिक्षुण्युपासकोपासिकापिंत धर्मकनाव बिज्यात। विश्वभू बुद्ध पर्वताख्य बोधिसत्व सहित नेपाले विज्याबगु बेलायनं बोधिसत्व महासत्व भिक्षु भिक्षुणी उपासक उपासिकापिंत आदिबुद्धयागु महिमा कनाव विज्यात।

बोधिसत्व महासत्व भिक्षु भिक्षुणी अपि।

उपसकोपासिकानि सर्वेषाञ्च हिताय च॥ वृ० स्व० पु० पौ १४३॥

मञ्जुश्री बोधिसत्व बिज्याना च्वङ्गु महाचीनया पञ्चशीर्षपर्वतया खँ नं बुद्ध प्रत्येक बुद्धस्थविर स्थविरनि भिक्षु भिक्षुणी उपासक उपासिकापिंत कनाव वि यात। (वृ० स्व० पु० पौ १४७)

थ्वहे भद्रकल्पे क्रकुच्छन्द बुद्ध जुसेंलि ब्राम्हण क्षत्रिय वैश्य शूद्र प्रमुखं अनेनेगु जातंजातया लोकयात थ्व अनुत्तर धर्म प्रचारयाना भिक्षु भिक्षुणी उपासकउपासिकापिंगु थिति चलेयानाव बिज्यात।

थुगुवेलाय बुद्ध शाक्यमुनि ज्योतिपाल बोधिसत्व जुयाजन्मजुल।

क्रकुच्छन्द बुद्धया धर्म्मपर्यायस बुद्ध धर्म

क्रकुच्छन्द बुद्ध नेपाले विज्यासेंलि ४ गु वर्णयापिं ब्रम्हा बिष्णु महेश्वर प्रमुखं अनेनेपिं देवपिं पुजायायिपिं पुरुषपिं धर्म्मप्रचारयानाव विज्यात। संसारया जातंजातया सकललोकया संसार दुःखनाशाया-येत बुद्धयाधर्म निश्चय जुयेकेत धर्म्ममण्डपस थथेधका धर्मोपदेश बिया विज्यात। गथे धालसा—

एवं येन कृतं पषत् प्रव्रज्या गृहणेमतिः

तेन दुःखं न प्राप्नोति संसारार्णव दुःखजम्॥

अर्थ – गुम्हसें प्रव्रज्याकायेगु मती तया थ्व धर्म्ममण्डप दयेकल उम्हसें संसारया महासागरय्यें तधङ्गु दुःखजुवगु दुःख सियेमालीमखु।

वृ० स्व० पु० पौ–२०५

भिक्षुभावेन च सर्वेषां धर्म्माणां परमं पदम्।

ज्ञानानां परमं ज्ञानम् मोक्षाणां वर मोक्षदम्॥

अर्थ—दक्को धर्म्मयाबेसिन दकसिबे तवधङ्गु ज्या भिक्षुचरिया खः। (थ्व अनेनेगु) ज्ञानयाबेसिनं तवधङ्गु ज्ञान खः। (थ्व अनेनेगु) मोक्ष (वनेगु धर्म्म) याबेसिनं दकले तवधङ्गु मोक्ष लाइगु खः। वृ० स्व० पु० पौ-२०६)

भिक्षुभिक्षुणीया ज्या व पुण्य

सर्वासु शास्त्र बिद्यासु प्रजायाश्च प्रपूरकाः।

धर्म्मं दद्युर्ये सर्वेभ्यः प्रज्ञापारमिता दृताः॥

षड्भिरित्यादिभिः पारैः सत्वस्य परिपूरकाः।

उपदेशञ्च ये दद्युः भिक्षुभावं पदं लभेत॥ १॥

सोपानं स्वर्गमार्गाणां धर्म्माणां मण्डमेव च।

च्छत्रञ्च तापदग्धानां बोधिराज्ञमिव स्थितम्॥ २॥

सर्वेषां पापिनां मार्गे बोधिवृक्षमिव स्थितम्॥ ३॥

ईदृशं गुण संपन्नं भिक्षुभावम् पदं वरम्।

निश्चयं ये प्रकुर्वन्ति भविष्यन्ति जिनात्मजाः॥ ४॥

अर्थ— (भिक्षुपिसं) गुम्हसें लोकयात दक्को धर्म्मशास्त्र व विद्या [धाधागु] पुरेयाना बी गुम्हसें प्रज्ञापारमिता याकें जुवगु धर्म्म सकसितनं बी [गुम्हसें] खुगु पारमिता [या ज्ञान] प्रमुखं थुजोथुजोगु पारवनेगुलं प्राणियात पुरेयानाबी हाकन गुम्हसें [खुगु पारमिता यागु] उपदेश बी व भिक्षुचरियाया पदलायि॥१-२॥

थ्व भिक्षुचरिया स्वर्ग वनेगु धर्म्मया स्वाहाने खः धर्म्म [दक्को] या थल नं ख। निभालंया तापं कोपिंत गथे कुसा [नं रक्षा जुयि] अथेहे संसारया दुःखादि अनेनेगु क्लेशं पिरेजुबपिंत अनुसार ज्ञानयाजुजु हाकन कुसाजुयाच्वङ्गु खः॥ २॥

पशुपंक्षि जीवाजन्तु घातयाना स्याका थों ऐला तोनेगु थुजोरगु अकुशलगु कर्म्म धालसां पापकर्म्म याना नरक प्रेतलोक पशुपंक्षि आदि खुगु मभिङ्गु गतिस वनिपिनिगु लें बोधि सिमा जुयाच्वङ्गु थ्व॥ ३॥

थुजोवगु गुणयागु अनुत्तरगु चरिया भिक्षुचरियाय् गुम्ह गुम्हसें निश्चययाना चोनी उम्ह जिनपुत्रपिं धालसां बुद्धया कायपिं [हे] जुयी॥ ४॥

थुलिखं कनेधुसेंलि हाकन आज्ञादयेकल। गथे धालसाथुलिसीका हे मनुष्यपिं छिमिसं भिक्षुचरियाय आहे निश्चय याः। छिपिं अनेपिं मनुत [आ हे] शिष्यपिं जुवो। गथे साकया जालं भुजिं विस्युं-वनि अथेहे पापदेह तोलताव धर्म्म शरीर प्राप्त जुयी, पंछिपिनिथ्य' दक्को प्राणिपिनि छेंय्यें जुयाच्वङ्गु अनेनेगु भोगं पुरेजुयाच्वङ्गु घरवास तोलताव कायछये थुजोयुजो पिं दुगु शुकुभतु पञ्जलं तोलताबंय्यें संसिखानाव चीवर वस्त्रं पुनाव क्वापालाकां न्ह्यानाव पिण्डपात्र जोनाव सूत्रविनयाभिधर्म्मया धर्म्मपुथि जोनाव मेमेगु भिक्षुसामग्रीनं क्याव भिक्षुचरियाय् चोनाव गुम्हगुम्ह जुयि उम्ह उम्ह मोक्षवनिम्ह जुयि। अथेया नीतिं गुम्हगुम्ह सिजं सिसां श्रद्धातया द्वेष तोलताव माया मोह मदयेकाव शुद्धयाना प्रवज्या कायेगु खः। [वृ० स्व० पु० २६–१–१३ पौं]

थुगुकथं प्रव्रज्याया महिमा धालसां प्रव्रज्या माहात्म्य कनाव बिज्यासेंलि ब्राम्हण प्रमुखं जातं जातया लोकया प्रव्रज्या चित्त वल। गुलिं श्रोतापत्तिफल सकृदागामिफल अनागामिफल अर्हतफल प्रत्येक बुद्धज्ञान मार्गाकारज्ञता [धर्म्मया स्वभाव ज्ञानप्राप्ति] सर्वाकारज्ञता [व्याक्कोधर्म्मया ज्ञानप्राप्ति] व सर्वज्ञता [सर्व्वज्ञ ज्ञान प्राप्ति] भिक्षु या भाव भिक्षुणीया भाव वीतरागया पद बोधिसत्व मार्ग उपासक धर्म्म उपासिका धर्म्म थुजोगु थम्हं फुगु ज्ञान लाना भिंगु आचारे च्वनेगु मती तवगु जुल। थनंलि गुणध्वजब्राम्हण व अभयन्ददत्तत्रियपिं प्रमुखं अनेनेगु ज्यायानाच्वंपिं मिजन्त मिसात सकसिन बुद्धशासने प्रव्रज्या-कायेगु स्तीतयाव थथे धका आज्ञादयेकल।

भगवन्मुनिशार्दूल भवत शासने शुभे।
वयञ्च प्रव्राजष्याम श्रोष्याम धर्म्मशासनम्॥

अर्थ—हे भगवान! हे मुनीश्वर! जिपिं छलपोलया भिङ्गु धर्मे प्रव्रज्या काये। जिमिसं धर्म्म स्वाद डने। दृ० ख० पु० २१७ पौ।

धारायिष्याम अत्यर्थं करिष्यामः सुनेमकम्।
त्यजयिष्यामोनाचारं ग्राहिष्याम चाचारकम्॥

अर्थ— तवधङ्गु अर्थ जिमिसं धारणायाये धर्म्मयागु नेमयाये। अ-धर्मया आचार जिमिसं तोते अविसन [धर्म्मया] आचार पालन याये॥ च्व०॥

भिक्षुनेमञ्च यत्सर्वं तत्सर्वञ्च पुनः पुनः।
धारयिष्याम वयं नाथ तव पाद प्रसादतः॥

अर्थ—हे प्रभु। छलपोलया चरणया करुणानं जिमिसं गुलि भिक्षु या नेम[विनय] दु उलि व्याक्कं जिमिसं हाकन हाकन पालनयाये।

अनेक गुण संयुक्तं त्रैलोक्ये दुर्लभम् पदम्।
भिक्षु भावं पदं श्रेष्ठं अस्मभ्यं दीयतां गुरोः॥

अर्थ— हे गुरु। स्वङ्गु लोके कायमदुगु अनेनेगु गुण दुगु चरिया अनुत्तरगु भिक्षु चरिया [या] ज्या जिमित बिया बिज्याहुँ।

अस्मदर्थे न हि नाथ सर्वेषां दुःखभागिनाम्।
हिताय च सुभोगाय मोक्षाय सुखप्राप्तये॥

अर्थ—हे नाथ। निश्चयनं जिमिगुनीति (जक) मखु परम् दक्क दुःखसिथाच्वम्पिनिगु भिङ्केत भिङ्गु गतिलाकेत सुखलायेकेत हाकन निर्बाण लाकेतः (खः)।

थ्व वङ्गु शिलः नं बुद्धधर्म्म छम्हछम्हसिया थःथःगुजक धायेत कना बिज्यावगु मखु परम क्को श्रद्धादुपिं व्याक्व जातया लोकं सँ खानाः मोल्हुयाः म्हासुगु चीवर वसः पुना भिक्षापात्र क्वापा लाकां धर्म्मया पुथि प्रभृति थुजोथुजोगु भिक्षुसामग्री जोनाः क्रकुच्छन्दयाके भिक्षुया नेम डन। भगवानं बुद्धधर्म्मया मूलनीति थथेधका आज्ञा दयेकल। बुद्धधर्म्मसंघशरणे वना भिंगु दिशाय बिज्याना च्वपिं बुद्धपिंत वन्दना (बनि) याना हाकन भिंगु शील पालनयाना जुयेमा।

भिंगुशील पालन मयाम्ह भिक्षुभिक्षुणि अनेनेगु नरकया दुःख सियेमालि। भिक्षुपिंत हाकन ३७ गु सम्बोधिज्ञानदुगुधर्म कनाव बिज्यात। थ्व धर्म्म छुछु धालसा—

प्यङ्गु स्मृत्युपस्थान — (१) कायानुस्मृत्युपस्थान (२) वेदनानु-स्मृत्युपस्थान (३) चितानुस्मृत्युपस्थान व (४) धर्म्मानुस्मृत्युपस्थान। प्यङ्गु सम्यग्माण — (१) उत्पन्न धर्म्ममूलसंलक्षण। (२) प्रत्युत्पन्न धर्म्ममूलोत्पादसंलक्षण (३) अनुत्पन्न कुशलमूलोत्पादसंलक्षण व (४) उत्पन्नानुत्पन्नकुशलमूलोत्पत्ति संलक्षण। प्यङ्गु ऋद्धिपाद—(१) चित्त ऋद्धिवल (२) समाधिऋद्धिवल। (३) मीमांसाऋद्धिवल (४) वीर्य्यऋद्धि-वल। डागु इन्द्रियवल— (१) श्रद्धेन्द्रियवल। (२) समाधीन्द्रियवल। (३) वीर्य्येन्द्रियवल। (४) स्मृतीन्द्रियवल (५) प्रज्ञेन्द्रियवल।

डागूवल — (१) अधिमुक्तिवल। (२) प्रतिसंख्यावल। (३) भावबल (४) क्षान्तिवल। (५) ज्ञानवल।

:(मेगु खं लिपाया अङ्के वयि)
